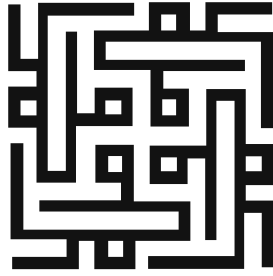

İSLÂMÎ İLİMLER DERGİSİ

İSLÂMÎ İLİMLER DERGİSİ | JOURNAL OF ISLAMIC SCIENCES

ISSN: 1306-7044

Haziran ve Aralık aylarında olmak üzere yılda iki defa yayımlanan dergimiz, uluslararası hakemli bir dergi olup, uluslararası Research Databases veri indeksi, SOBIAD veri tabanı, TÜBİTAK Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM) tarafından taranmaktadır.

Çorum Çağrı Eğitim Vakfı Adına Sahibi | Owner on Behalf of Corum Çağrı Eğitim Foundation
Hamit GÖKGÖZ

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü | Manager of Publication
Murat ERDEM

Baş Editör | Editor in Chief
Prof. Dr. Mehmet Mahfuz SÖYLEMEZ (İstanbul Üniversitesi)

Alan Editörleri / Field Editors
Doç. Dr. Temâm Avde Abdullâh el-ASSÂF (Jordan University) - Dr. Hilal Mengüç LİVAOĞLU (İstanbul Üniversitesi)
Dr. Öğretim Üyesi Mehmet Nuri GÜLER (Harran Üniversitesi) - Araş. Gör. Ümit ESKİN (İstanbul Üniversitesi)

Arapça Kontrol / Arabic Text Editor
Doç. Dr. Ziyad ALRAWASHDEH (İstanbul Üniversitesi)

İngilizce Kontrol / English Text Editor
Dr. Öğretim Üyesi Birsan Banu OKUTAN (İstanbul Üniversitesi)

Editörler Kurulu / Editors
Prof. Dr. Mehmet Mahfuz SÖYLEMEZ (İstanbul Üniversitesi), Prof. Dr. Mesut OKUMUŞ (Ankara Üniversitesi),
Prof. Dr. Mustafa Doğan KARACOŞKUN (Kilis 7 Aralık Üniversitesi), Prof. Dr. Gürbüz DENİZ (Ankara Üniversitesi),
Doç. Dr. Ali ÖZTÜRK (İstanbul Üniversitesi), Doç. Dr. Nemâ Muhammed İshak el-BENNÂ (Jordan University),
Doç. Dr. Ziyad ALRAWASHDEH (İstanbul Üniversitesi), Dr. Öğretim Üyesi Mehmet Nuri GÜLER (Harran Üniversitesi),
Dr. Öğretim Üyesi Hüseyin SARIKAYA (İstanbul Üniversitesi), Dr. Hilal Mengüç LİVAOĞLU (İstanbul Üniversitesi),
Dr. İdris SÖYLEMEZ (Araştırmacı), Araş. Gör. Ümit ESKİN (İstanbul Üniversitesi)

Yayın Kurulu / Editorial Board
Prof. Dr. Mehmet Mahfuz SÖYLEMEZ (İstanbul Üniversitesi), Prof. Dr. Cemalettin ERDEMCİ (Siirt Üniversitesi),
Prof. Dr. İbrahim ÇAPAK (Bingöl Üniversitesi), Prof. Dr. Abdurrahman ÖZDEMİR (İstanbul Üniversitesi),
Prof. Dr. Hüseyin HANSLU (İstanbul Üniversitesi), Prof. Dr. Hakan OLGUN (İstanbul Üniversitesi),
Prof. Dr. Şeyhmus DEMİR (Gaziantep Üniversitesi), Doç. Dr. Mehmet ÜMIT (Marmara Üniversitesi),
Doç. Dr. Şevket KOTAN (İstanbul Üniversitesi), Doç. Dr. Mehmet ALICI (Mardin Artuklu Üniversitesi),
Doç. Dr. Ziyad ALRAWASHDEH (İstanbul Üniversitesi), Dr. Öğretim Üyesi Mehmet Nuri GÜLER (Harran Üniversitesi),
Dr. Öğretim Üyesi Hüseyin SARIKAYA (İstanbul Üniversitesi),

Danışma Kurulu | Advisory Board
Prof. Dr. Sabri HİZMETLİ (Kazakistan Yabancı Diller ve Mesleki Kariyer Enstitüsü), Prof. Dr. İrfan AYCAN (Ankara Ü. İlahiyat Fak.),
Prof. Dr. Şinasi GÜNDÜZ (İstanbul Üniversitesi), Prof. Dr. Ali YILMAZ (Ankara Üniversitesi) Prof. Dr. Yaşar DÜZENLİ (İstanbul Üniversitesi),
Prof. Dr. M. Hayri KIRBAŞOĞLU (Ankara Üniversitesi), Prof. Dr. Mehmet ERDOĞAN (Marmara Üniversitesi),
Prof. Dr. Mehmet Ali KAPAR (Selçuk Üniversitesi), Prof. Dr. Muhammed AYDIN (Sakarya Üniversitesi),
Prof. Dr. Rıza SAVAŞ (Dokuz Eylül Üniversitesi), Prof. Dr. Mehmet AKKUŞ (Ankara Üniversitesi),
Prof. Dr. Şamil DAĞCI, (Ankara Üniversitesi), Prof. Dr. Ahmet AĞIRAKÇA, (Mardin Artuklu Üniversitesi),
Prof. Dr. Hasan KURT (Ankara Üniversitesi), Prof. Dr. Burhanettin TATAR (Ondokuz Mayıs Üniversitesi),
Prof. Dr. Hanefi PALABIYIK (Atatürk Üniversitesi), Prof. Dr. Hicabi KIRLANGIÇ (Ankara Üniversitesi),
Prof. Dr. Musa YILDIZ (Gazi Üniversitesi), Prof. Dr. Yavuz ÜNAL (Ondokuz Mayıs Üniversitesi), Prof. Dr. Alim YILDIZ, (Sivas Üniversitesi),
Doç. Dr. İbrâhîm Muhammed İbrâhîm el-CEVÂRNE (Jordan Yermuk University), Doç. Dr. Temâm Avde Abdullâh el-ASSÂF (Jordan University)

Yönetim Yeri | Head Office
1- İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi,
Baba Hasan Alemi Mahallesi Horhor Cad. Kavalalı sokak No: 1 A Blok 34091 Fatih/İSTANBUL
Tel: 212.5326015/27717 Fax: 0212.5326207
e-mail: mehmet_mahfuz@yahoo.com

Baskı | Printing
Dizgi ve İç Düzen: Ankara Dizgi Evi
Baskı: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi

Baskı Yeri ve Tarihi | Publication Place and Date
2019 ANKARA

İslami İlimler Dergisi yılda iki defa yayın yapan hakemli bir dergidir. Dergide yer alan yazıların her türlü içerik sorumluluğu yazarlarına aittir. Dergide yayımlanan yazılar izin alınmadan kısmen ya da tamamen başka bir yerde yayımlanamaz. | Journal of Islamic Sciences is a bi-annual peerreviewed journal. The all responsibility which is originated from articles and other texts, belongs to author of them. It is not permissible to publish all texts that published by journal partially or entirely.

İÇİNDEKİLER

EDİTÖRDEN	5
Ziyad ALRAWASHDEH KUR'ÂN'DA CEHÂLET KAVRAMININ ANLAM ALANI.....	7
Saliha TİK CARL ERNST'İN KUR'ÂN'I OKUMA ANLAYIŞI	33
Shahabaddin Amirzadeh SHAMS العلامة محمد أبو زهرة ومنهجه في التفسير.....	76
ABU ZAHRAH AND HIS INTERPRETATION METHODOLOGIES IN ZAHRAH AL-TAFASIR MUHAMMED EBU ZEHRA VE TEFSİRDEKİ METODU	
Muhammed Nezâr KHÂN مراجعة نقدية لتفسير المودودي.....	110
A CRITICAL REVIEW OF MAWDUDI'S INTERPRETATION (TAFHEEM UL AL-QURAN) MEVDUDİ'NİN TEFSİRİNE ELEŞTİREL BİR BAKIŞ	
Muhammed Emin NURMUHAMMED محمد رشيد رضا وتفسيره المنار (بحث تحليلي).....	138
MUHAMMED RESHED RIZA AND HIS WORK TAFSEER AL-MANAR (ANALYTICAL RESEARCH) MUHAMMED REŞİD RIZA VE EL-MENAR ADLI TEFSİRİ (ANALİTİK ARAŞTIRMA)	
Jamal NAJIM فقه الشورى في القرآن الكريم.....	160
JURISPRUDENCE OF SHURA IN THE HOLY QURAN KUR'AN-I KERİM'DE ŞÛRÂ KAVRAMI	
Aykut KAYA-Dr. Abdullah Ahmad AL-ZYOUT السيرة النبوية والتفسير بالمأثور (دراسة منهجية تطبيقية).....	186
SIRA AND TAFSIR BI-AL-MA'THUR (EXEGESIS BASED ON NARRATIONS) - (STUDY OF METHODOLOGY AND APPLIED) SİYER VE TEFSİR (METODOLOJİK VE UYGULAMALI ARAŞTIRMA)	

Dr. Abdullah Ahmad AL-ZYOUT·Dr. Abdulmevla AL-ZYOUT

آراء المفسرين في معنى الفاحشة الواردة في آيتي الحبس والايذاء (دراسة نقدية مقارنة) 214

EXEGETES' OPINIONS IN THE MEANING OF AL-FAHISHAH MENTIONED IN Q4: 15, 16

(CRITICAL COMPARATIVE STUDY)

HAPS VE EZA BAĞLAMINDA FUHUŞ KAVRAMININ MANASI VE MÜFESSİRLERİN BU KONUDAKİ GÖRÜŞLERİ

Muhammed Selman ÇALIŞKAN

دروس التفسير بـ«دار الفنون» في الفترة الانتقالية بين الدولة العثمانية والجمهورية التركية 238

TAFSEER COURSES AT THE DÂR-AL-FUNÛN IN THE TRANSITION PERIOD FROM THE OTTOMAN EMPIRE TO THE TURKISH REPUBLIC

OSMANLI'DAN CUMHURİYET'E GEÇİŞ DÖNEMİNDE DÂRULFÜNÛN'DA TEFSİR DERSLERİ

EDİTÖRDEN

İnsana varoluş sebebi ve amacını beyan eden Kur'ân, hareket tarzını bildirmek ve onu ebedi saadete ulaştırmak gayesiyle şeref nâzil olmuştur. Onun bu gayesini vazife edinerek karanlık dünyalara Kur'ân'ın ışığını sunmak ve insanları onunla tenvir etmek emel-i halisanesiyle uzak diyarlara göçen nice sahâbe-i kirâm, Kur'ân'ı yeni zihinlerle kavuşturmak için büyük gayret sarf etmişlerdir. Söz konusu zihinlerle inkişaf eden tefsir ilmi ilk dönemler itibariyle küçük ancak etkili Kur'ân halkalarında tedris edilmekteydi. Sahâbe-i kirâm etrafında teşekkül eden işbu halkalar, sonraki dönemlerdeki tefsir hareketlerinin de vazgeçilemez mehazi olmuştur. Tabiin ve tebe-i tabiin başta olmak üzere gelenek ile gelecek arasında bir köprü mesabesinde bulunan her müfessir tabakası, Hz. Peygamber ve ashâb-ı güzîn ile başlayan bu ameliyeye katkıda bulunarak pek kıymetli bir tefsir hazinesini bizlere miras bırakmışlardır. İlm-i tefsir mütehasıslarına düşen vazife de bu tefsir mirasını zayi etmeden gelecek nesillere ulaştırmanın mesuliyetini hissedip işe koyulmaktır. Bu iş Kur'ân'ın ne dediğini işitmek ve evvelden onu işitenlerin birikimlerine kulak vermekle başlayacaktır şüphesiz. Asırlarca teraküm etmiş ve hiçbir kitaba nasip olmamış bu engin birikimin ürünü mesabesinde bulunan tefsir külliyyatını çalışma konusu yapmak ve böylece bu birikimden istifade ile Kur'ân'ın nûrunu zaman ve zemine yansıtmak, alanda kalem oynatan her bir araştırmacının öncelikli vazifesidir. İşte bu duygu ve düşüncelerle, tarihe not düşmek ve Kur'ân'ın anlaşılmasına bir katkı sunabilmek amacıyla İslâmî İlimler Dergisi'nin bu sayısını Tefsir ilmine hasrettik. Bugün, alanda ihtisas kesp eden kıymetli müelliflerin telifâtıyla dergimizi çıkarmış olmanın bahtiyarlığını yaşıyoruz.

Sayı makaleleri, Kur'ân kelimeleri ve Tefsir tarihi alanlarına inhisar etmektedir. "Kur'ân'da Cehâlet Kavramının Anlam Alanı" başlığı ile telif edilen makale, cehalet kavramının Kur'ân ve Arap şiirinde kazandığı anlamlar ile teşekkül eden mana alanını irdelemektedir. Abdullah Ahmad Al-zyout ve Abdulmevla Al-zyout tarafından müştereken yazılan "Haps ve Eza Bağlamında Fuhuş Kavramının Manası ve Müfessirlerin Bu Konudaki Görüşleri" adlı makale ise en-Nisâ 4/15 ve 16. ayetler özelinde fuhşiyat mevzuunu ele almaktadır. Kur'ân kavramlarına dair bir başka çalışma da "Kur'an-ı Kerim'de Şura Kavramı" başlığı ile Jamal Najim tarafından kaleme alınmıştır. Makale, şura kelimesinin Kur'ânî anlamını ve ifade ettiği yönetim şeklini günümüze bakan yönleriyle ele almaktadır. Siyer ve tefsirin birbirine kaynaklık ettiğini ortaya koyan Aykut Kaya – Ahmad Al-zyout'un "Siyer ve Tefsir (Metodolojik ve

Uygulamalı Araştırma)” adlı makalesi ise ilm-i tefsirin kaynağına müteallık bir araştırmadır. Derginin diğer makalelerinin Tefsir Tarihi alanında kaleme alındığı görülmektedir. “Muhammed Reşid Rıza ve Menar Adlı Tefsiri” (Muhammed Emin Nur Muhammed), “Mevdûdî’nin Tefsirine Eleştirel Bir Bakış” (Muhammed Nezâr Hân) ve “Muhammed Ebû Zehrâ ve Tefsirdeki Metodu” (Şihâbüddîn Emirzâde Şems) başlıklı makaleler, muasır tefsirleri tahlili bir surette inceleyerek Tefsir Tarihi’ne katkı sunmayı hedeflemektedirler. Muhammed Selman Çalışkan’ın kaleme aldığı “Osmanlı’dan Cumhuriyet’e Geçiş Döneminde Dârülfünûn’da Tefsir Dersleri” başlıklı makale, yüksek din eğitimi vermek amacıyla kurulan Dârülfünûn özelinde Osmanlı’nın son dönemindeki Tefsir eğitimini ele almaktadır. Muasır bir İslâm araştırmacısı olan Carl Ernst’in Kur’ân tahlillerini inceleyen ve Salihâ Tik tarafından kaleme alınan “Carl Ernst’in Kur’ân’ı Okuma Anlayışı” adlı makale ise aynı araştırmacının ‘How to read the Qur’an a New Guide, With Select Translations’ adlı eserinde Kur’ân ayetlerinin mütenâzır/simetrik yapısının (ring composition) Kur’ân’ı anlamaya sağlayacağı katkınının imkânını sorgulamaktadır.

Gayret bizden, muvaffakiyet Allah’tandır.

Prof. Dr. M. Mahfuz SÖYLEMEZ
İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
İslam Tarihi Anabilim Dalı

KUR'ÂN'DA CEHÂLET KAVRAMININ ANLAM ALANI

Ziyad ALRAWASHDEH*

Öz

Bu çalışma cehalet kavramının Kur'ân, klasik mucevmler ve Arap şiirindeki kullanımlarını incelemektedir. Çalışmada bu kökten müştak kelimeler dilbilim ve etimolojik tahlil metodu ile ele alınarak tarihi süreçte kazandığı yeni manalar ortaya konulmuştur. Öte yandan Kur'ân'ın açıklaması mesabesinde olan bazı rivayetlerde (hadîs-i şerif) cehalet kavramının farklı kullanımları da aynı analiz metoduyla incelemeye dâhil edilmiştir. Yine kavramın Kur'ân'da kazandığı yeni anlamlar ile Câhiliyye dönemi Arap dilindeki manaları arasındaki anlam farklılıkları çalışmada irdelenen bir başka husustur.

Anahtar Kavramları: Tefsir, Kur'ân, Câhiliyye, Kur'ân'ın Kelime Hazinesi, Hilm.

THE MEANING AREA OF THE JAHELEYYA CONCEPT IN THE QURAN

Abstract

This study discusses the use of the word Jaheleyya which means (to ignore) in the classical dictionaries of the Arabic language, especially in the Qur'an and in the Arabic poetry. This study will examine the word's derivatives and tried to analyze etymological by taking into account the new meanings of this concept.

Moreover, the concept of Jaheleyya (ignorance) explained the different reflections of some narrations from the history (Hadith) which is considered as a kind of explanation of the Qur'an. The study discusses also the semantic differences between the new meanings of this concept and the different meanings between the words used in the Arabic language for the era of the Qur'an with the Qur'an's point of view.

Keywords: Tafseer, The Qur'an, Ignorance, The Qur'an's Vocabulary, Clemency.

Makalenin Geliş Tarihi: 03.11.2018; Makalenin Yayına Kabul Tarihi: 06.12.2018

* Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Tefsir Anabilim Dalı, güller_guler@yahoo.com, orcid.org/0000-0002-1817-010X (Bu çalışma 2010 tarihinde tamamladığımız "Kur'ân'da İlim Kavramı" başlıklı doktora tezi esas alınarak hazırlanmıştır. / This article is extracted from my doctorate dissertation entitled "The Concept of 'Ilm in the Qur'an", -PhD Dissertation, Istanbul University, Istanbul/Turkey, 2010)